ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

Εκλογικές τάσεις #1

Οκτώβριος 2019

Δανάη Κολτσίδα
Πολιτική Επιστήμονας
Διευθύντρια ΙΝΠ

Κώστας Πουλάκης
Μαθηματικός

Εκλογικές τάσεις # 1

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

- Οι Εκλογικές Τάσεις δημοσιεύονται ηλεκτρονικά από το Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς (www.poulantzas.gr) σε διμηνιαία βάση.
- Στηρίζονται στη διαχρονική καταγραφή, σύγκριση και ανάλυση των ευρημάτων των πολιτικών ερευνών («δημοσκοπήσεων») πανελλαδικής κλίμακας, που δημοσιεύονται στο αντίστοιχο κάθε φορά χρονικό διάστημα από τις αναγνωρισμένες, βάσει του Μητρώου του Ε.Σ.Ρ., εταιρίες.
- Στόχος είναι η ανάλυση της κοινωνικής κίνησης κάθε περιόδου με βάση τα αντίστοιχα δεδομένα και όχι η πρόβλεψη του αποτελέσματος των επόμενων κάθε φορά εκλογών.
- Η ευθύνη του περιεχομένου της ανάλυσης βαρύνει αποκλειστικά τους συγγραφείς.

Εισαγωγικές επισημάνσεις

Η καταγραφή των εκλογικών τάσεων, στο βαθμό που γίνεται διαχρονικά και με σταθερή μεθοδολογία, μπορεί να αποτελέσει έναν πολύτιμο οδηγό, όχι μόνο για τα πολιτικά κόμματα, τους άμεσους δηλαδή «ανταγωνιστές» στο εκλογικό πεδίο, αλλά και για οποιονδήποτε θέλει να κατανοήσει ή να αναλύσει την κοινωνική κίνηση σε κάθε χρονική στιγμή. Με αυτή την οπτική, εξάλλου, το Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς εγκαινιάζει την έκδοση της ανά χείρας διμηνιαίας ανάλυσης με τον τίτλο ***Εκλογικές Τάσεις.***

Οι εκλογικές τάσεις δεν εξαντλούνται στην **πρόθεση ψήφου** που καταγράφεται κάθε φορά, στην οποία συνήθως εστιάζεται η δημόσια συζήτηση, αλλά περιλαμβάνουν το σύνολο των λεγόμενων **«ποιοτικών στοιχείων»,** όπως είναι λόγου χάρη ο βαθμός ικανοποίησης από την κυβέρνηση και την αντιπολίτευση, οι δημοτικότητες των πολιτικών αρχηγών, η εκτίμηση για τον καταλληλότερο πρωθυπουργό – με άλλα λόγια, ερωτήσεις οι οποίες επαναλαμβάνονται σχεδόν σε όλες τις δημοσκοπήσεις.

Παράλληλα, οι εκλογικές τάσεις περιλαμβάνουν και δεδομένα γύρω από τις στάσεις της κοινής γνώμης πάνω σε μεγάλα θέματα της εκάστοτε **επικαιρότητας,** τα οποία αποτυπώνουν, έστω στιγμιαία, τις πολιτικές διαθέσεις, ενώ υπό προϋποθέσεις μπορούν να αποτελέσουν και δείκτες νέων διαιρετικών τομών στις περιόδους που αυτές αναδύονται.

Η σειρά των αναλύσεων που εγκαινιάζουμε σήμερα φιλοδοξούμε να έχει τα εξής **μεθοδολογικά χαρακτηριστικά :**

1ον. Περιοδικότητα. Η ανάλυση θα δημοσιεύεται κάθε δύο μήνες, περιλαμβάνοντας όλες τις έρευνες που έχουν δημοσιευτεί στην εν λόγω χρονική περίοδο. Το χρονικό διάστημα των δύο μηνών θεωρούμε ότι είναι κατάλληλο, ώστε αφ' ενός να μην μεσολαβεί υπερβολικά πολύς χρόνος μεταξύ δύο αναλύσεων και επομένως να μην χάνονται ενδιάμεσες, έστω ανεπαίσθητες, μεταβολές που επέρχονται και αφ' ετέρου, ο χρόνος αυτός να είναι ικανός ώστε να συγκεντρώνεται ένας ελάχιστος αριθμός ερευνών προς ανάλυση.

2ον. Συγκρισιμότητα. Στόχος μας είναι οι μεταβλητές που θα χρησιμοποιούμε στην ανάλυση να

είναι – τουλάχιστον στον πυρήνα τους – σταθερές, ώστε να είναι δυνατή η διαχρονική σύγκρισή τους. Ασφαλώς, ανάλογα με τη συγκυρία, η ανάλυση θα περιλαμβάνει και στοιχεία της επικαιρότητας, ωστόσο οι βασικές μεταβλητές (πρόθεση ψήφου, ικανοποίηση από κυβέρνηση & αντιπολίτευση, δημοτικότητες των πολιτικών αρχηγών, καταλληλότερος πρωθυπουργός κλπ) θα παραμένουν σταθερές, στο βαθμό φυσικά που δεν θα μεταβληθεί κάτι στη μεθοδολογία των αντίστοιχων εταιριών.

3ον. Δημοσιότητα. Η καταγραφή των εκλογικών τάσεων στηρίζεται αποκλειστικά σε έρευνες που έχουν δημοσιευτεί στα έντυπα και ηλεκτρονικά ΜΜΕ ή στις ιστοσελίδες των εταιριών δημοσκοπήσεων και οι οποίες θα απαριθμούνται αναλυτικά. Αυτό εξασφαλίζει τη δυνατότητα επαλήθευσης των στοιχείων της ανάλυσης και, κατ' επέκταση, την «απομάγευση» του εργαλείου των δημοσκοπήσεων. Δεν έχουμε και δεν χρησιμοποιούμε «κρυφές» έρευνες. Ταυτόχρονα, η επεξεργασία στοιχείων από δημοσιευμένες έρευνες εταιριών που είναι εγγεγραμμένες στα μητρώα του Ε.Σ.Ρ. σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και, στην πλειονότητά τους του εθνικού (ΣΕΔΕΑ) και του διεθνούς (ESOMAR) συλλογικού φορέα των εταιριών ερευνών κοινής γνώμης, εξασφαλίζει ένα ελάχιστο τήρησης της δεοντολογίας και των επιστημονικών και μεθοδολογικών κανόνων, εξασφαλίζοντας έτσι και τη στοιχειώδη εγκυρότητα της δικής μας ανάλυσης.

*Τι περιλαμβάνει και τι **δεν** περιλαμβάνει η ανάλυση;*

Η ανάλυση περιλαμβάνει τρία βασικά στοιχεία :

- την **καταγραφή** των βασικών ευρημάτων των πολιτικών ερευνών (δημοσκοπήσεων) που δημοσιεύονται κάθε δίμηνο,
- ένα **χρονολόγιο** των κυριότερων πολιτικών γεγονότων της ίδιας περιόδου που, κατά τη γνώμη μας, φωτίζουν και εξηγούν τις εκλογικές τάσεις που καταγράφουμε και
- την **ανάλυση** των διαχρονικών τάσεων, τη σύγκριση δηλαδή των ευρημάτων από δίμηνο σε δίμηνο.

Η χρονική περίοδος

Αντίθετα, με δεδομένο ότι οι δημοσκοπήσεις αποτελούν, ως γνωστόν, «φωτογραφία της στιγμής» και παρά το γεγονός ότι η συστηματική καταγραφή και ανάλυσή τους συνθέτει τρόπον τινά μια «ταινία» για μία ευρύτερη χρονική περίοδο, η ανάλυσή μας **δεν περιλαμβάνει** πρόβλεψη για το μέλλον και δεν θα ήταν σωστό να ερμηνευθεί ως τέτοια, ειδικά σε περιόδους όπως τώρα, όπου ο χρόνος διεξαγωγής της επόμενης εκλογικής αναμέτρησης είναι μακρινός ή, έστω, άδηλος.

Η παρούσα πρώτη έκδοση των ***Εκλογικών Τάσεων*** γίνεται σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα μετά τις **εκλογές της 7ης Ιουλίου 2019.** Το στοιχείο αυτό έχει βέβαια το πλεονέκτημα ότι μας επιτρέπει να διαμορφώσουμε τις χρονοσειρές μας από μία καλή, πολιτικά και μαθηματικά, αφετηρία. Ωστόσο πρέπει εξ αρχής να επισημάνουμε ότι τα αποτελέσματα που θα καταγραφούν στη συνέχεια πρέπει να ιδωθούν υπό το πρίσμα αυτής ακριβώς της εγγύτητας.

Οι εκλογές της 7ης Ιουλίου 2019

Οι εκλογές αποτελούν το μαθηματικό και, κυρίως, πολιτικό σημείο αναφοράς μας : Αφ' ενός σηματοδοτούν την πραγματικότητα προς την οποία αντιπαραβάλλονται και επιβεβαιώνονται ή διαψεύδονται οι δημοσκοπικές τάσεις, αφ' ετέρου μας δίνουν, για τη δεδομένη ιστορική στιγμή, μία ευρύτερη εικόνα της πολιτικής και κοινωνικής κατάστασης, όχι μόνο με τα ποσοστά των κομμάτων σε επίπεδο επικράτειας, αλλά κυρίως με τη γεωγραφική, κοινωνική, ταξική, ηλικιακή, έμφυλη κλπ κατανομή της εκλογικής τους δύναμης.

Ενόψει των ανωτέρω, λοιπόν, είναι σκόπιμο να υπενθυμίσουμε κάποια βασικά στοιχεία των αποτελεσμάτων των τελευταίων βουλευτικών εκλογών, καθώς και κάποια «ποιοτικά», όπως λέγονται, εκλογικά δεδομένα για τα δύο μεγάλα κόμματα (ΝΔ, ΣΥΡΙΖΑ), χρήσιμα για την περαιτέρω κατανόηση των δημοσκοπικών ευρημάτων[1].

[1] Όλα τα στοιχεία που παρατίθενται σε αυτό το τμήμα της ανάλυσης βασίζονται στο Κοινό Exit Poll της 7ης Ιουλίου 2019, που διεξήγαγαν οι εταιρίες Metron Analysis, Alco, Marc, MRB.

Συσπειρώσεις ΝΔ & ΣΥΡΙΖΑ μεταξύ Βουλευτικών Εκλογών & Ευρωεκλογών 2019

	Συσπείρωση
ΝΔ	92%
ΣΥΡΙΖΑ	87%

Αποτελέσματα Βουλευτικών Εκλογών & Ευρωεκλογών 2019

	Ευρωεκλογές	Βουλευτικές εκλογές	Διαφορές
ΝΔ	33,12%	39,85%	+6,73%
ΣΥΡΙΖΑ	23,75%	31,53%	+7,78%
ΚΙΝΑΛΛ	7,72%	8,10%	+0,38%
ΚΚΕ	5,35%	5,30%	-0,05%
Ελληνική Λύση	4,18%	3,70%	-0,48%
Μέρα25	2,99%*	3,44%	+0,45%
ΧΑ	4,87%	2,93%*	-1.94%
Λοιπά*	21,00%	8,08%	-12,92%

** Εκτός Ευρωβουλής/Βουλής αντίστοιχα.*

Ποσοστά ΝΔ & ΣΥΡΙΖΑ ανά φύλο

	Άνδρες	Γυναίκες
ΝΔ	40%	40%
ΣΥΡΙΖΑ	28%	**36%**

Ποσοστά ΝΔ & ΣΥΡΙΖΑ ανά επαγγελματική κατηγορία

	Αγρότες	Ελ. Επαγγελματίες	Μισθωτοί Δ.Τ.	Μισθωτοί Ι.Τ.	Άνεργοι	Φοιτητές	Νοικοκυρές	Συνταξιούχοι
ΝΔ	**42%**	**44%**	33%	**38%**	29%	35%	**49%**	**45%**
ΣΥΡΙΖΑ	26%	27%	**37%**	30%	**42%**	**39%**	32%	28%

Ποσοστά ΝΔ & ΣΥΡΙΖΑ ανά ηλικιακή ομάδα

	17-24	25-34	35-54	55+
ΝΔ	30%	31%	**41%**	**43%**
ΣΥΡΙΖΑ	**38%**	**36%**	30%	31%

Τμήμα της εκλογικής βάσης κάθε κόμματος που αισθάνεται κοντά ή μακριά σε αυτό

	Κοντά	Ούτε/ ούτε	Μακριά
ΝΔ	**68%**	25%	7%
ΣΥΡΙΖΑ	58%	**33%**	**9%**

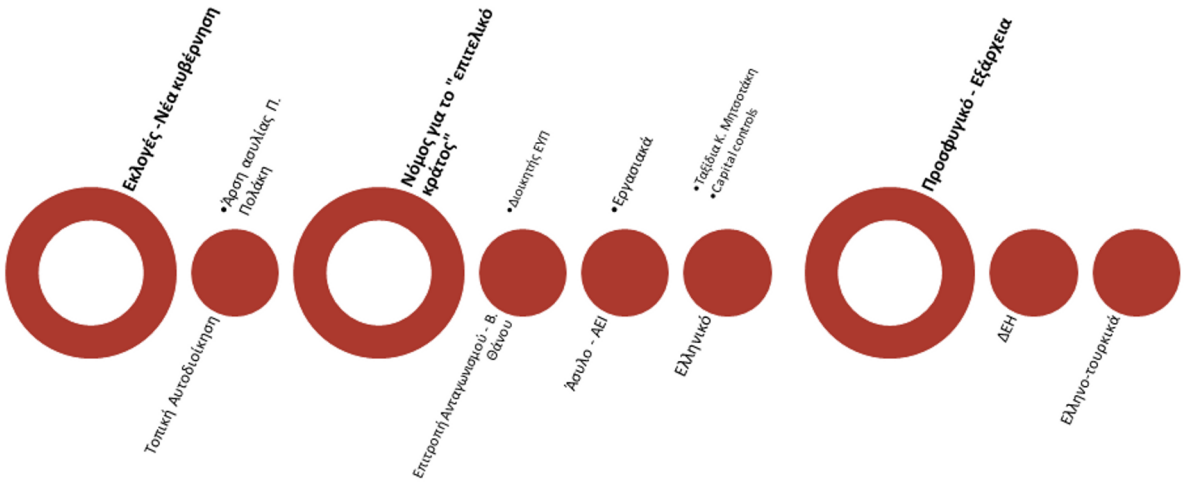

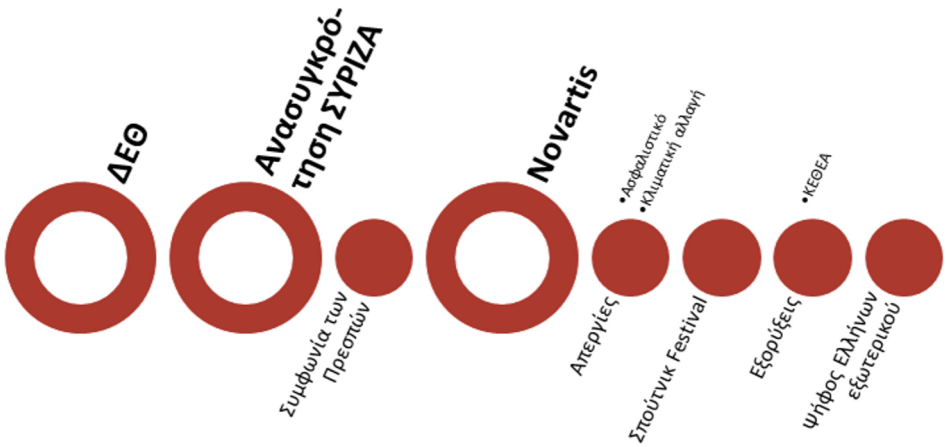

Τα κυριότερα γεγονότα της περιόδου - Χρονολόγιο

Στο χρονολόγιο που παραθέτουμε περιλαμβάνονται τα κυριότερα πολιτικά γεγονότα της περιόδου από την ημέρα των εκλογών (7/7/2019) ως την ημέρα κατά την οποία ολοκληρώθηκε η τελευταία δημοσκόπηση την οποία αξιοποιούμε στην ανάλυσή μας (11/10/2019). Η υπενθύμισή τους είναι χρήσιμη για να κατανοήσουμε τι διαμόρφωσε τις εκλογικές τάσεις που παρουσιάζουμε – αν και, όπως προαναφέρθηκε, το πρώτο διάστημα αμέσως μετά τις εκλογές **πολύ λίγο ρόλο παίζει στην πραγματικότητα η επικαιρότητα,** αφού πολύ δύσκολα οι πολίτες αφίστανται της εκλογικής επιλογής που έχουν μόλις κάνει, ενώ συνολικά το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης για τις πολιτικές εξελίξεις μειώνεται, μετά την κορύφωσή του κατά την προεκλογική περίοδο.

Η χρονολογική σειρά με την οποία παρουσιάζονται τα γεγονότα δεν είναι απολύτως αυστηρή. Κάποιες από τις εξελίξεις προαναγγέλλονται δια του τύπου σε διαφορετικά χρονικά σημεία, επομένως είναι λογικό ότι υπάρχουν πρωθύστερα. Για τον ίδιο λόγο εξάλλου, το χρονολόγιο δεν περιλαμβάνει ημερομηνίες.

Βαθμός ικανοποίησης ("πολύ" & "αρκετά"/ "λίγο ικανοποιημένος") από την κυβέρνηση & την αντιπολίτευση

Σε ό,τι αφορά τον βαθμό ικανοποίησης από την κυβέρνηση και την αξιωματική αντιπολίτευση, αντίστοιχα, η μεν ικανοποίηση (δηλαδή το άθροισμα των απαντήσεων "πολύ" ή "αρκετά"/"λίγο ικανοποιημένος") από την κυβέρνηση ξεπερνάει όχι μόνο το εκλογικό ποσοστό της Νέας Δημοκρατίας στις βουλευτικές εκλογές, αλλά και την πρόθεση ψήφου προς αυτή, την οποία θα δούμε παρακάτω, η δε ικανοποίηση από την αξιωματική αντιπολίτευση κινείται, όπως είναι αναμενόμενο, περίπου στα εκλογικά ποσοστά του ΣΥΡΙΖΑ τον περασμένο Ιούλιο και πάνω από την πρόθεση ψήφου για το ίδιο κόμμα.

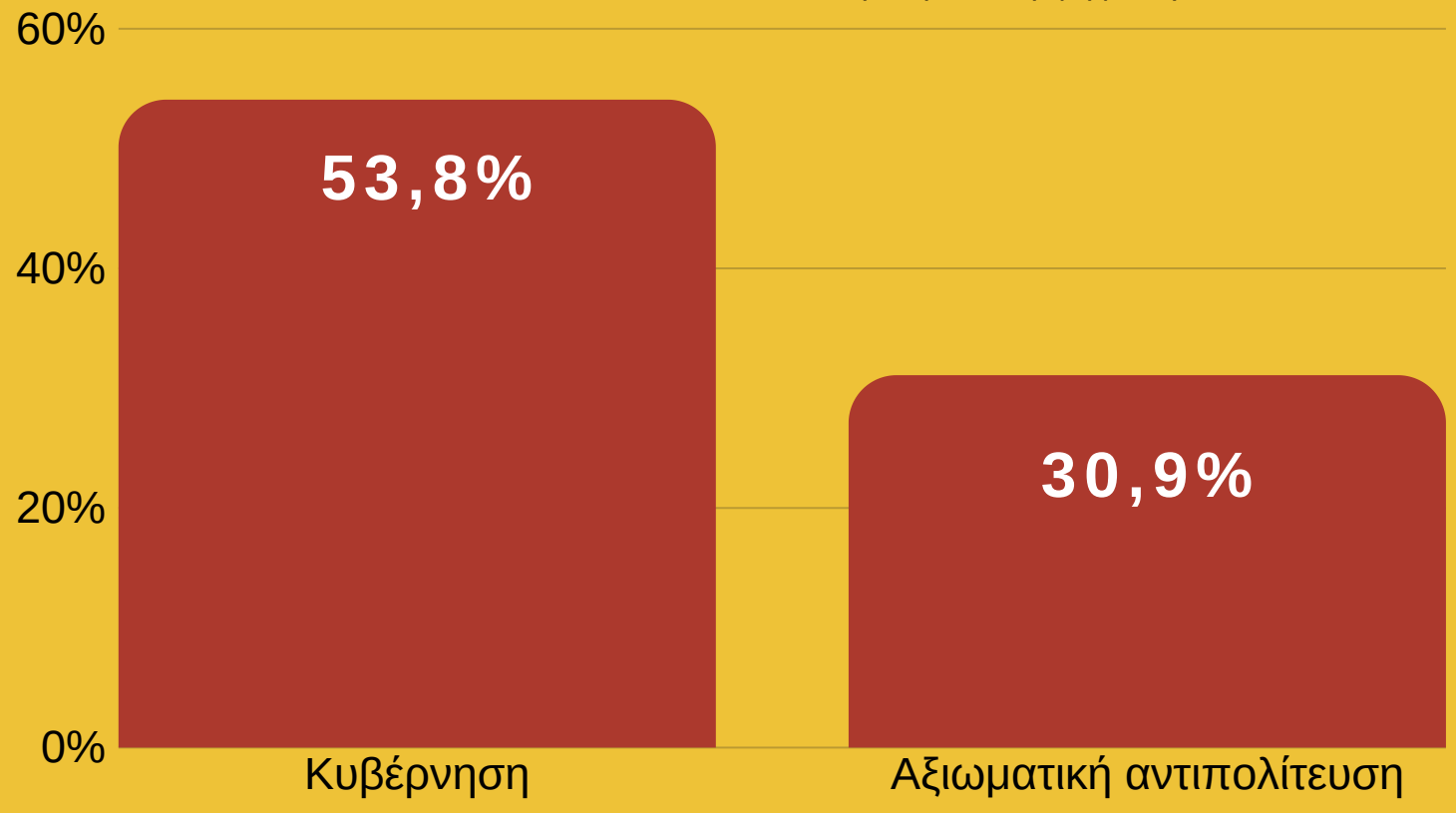

Τα δημοσκοπικά ευρήματα της περιόδου

Η ανάλυσή μας στηρίζεται στα στοιχεία έξι (6) μετεκλογικών ερευνών που δημοσιεύτηκαν από τις εταιρείες Opinion Poll, Marc, MRB, Metron Analysis και Pulse, στο χρονικό διάστημα από 2 Σεπτεμβρίου έως και 14 Οκτωβρίου 2019 . Όλες οι έρευνες, εκτός των δύο ερευνών της Opinion Poll, πραγματοποιήθηκαν κατά την περίοδο της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης και με βασικό αντικείμενο την παρουσία του πρωθυπουργού και των λοιπών πολιτικών αρχηγών σε αυτή, όπως συνηθίζεται άλλωστε.

Υπενθυμίζεται ότι όλα τα αριθμητικά δεδομένα που παρουσιάζονται προκύπτουν από τον **μέσο όρο** των αντίστοιχων ευρημάτων των επιμέρους δημοσκοπήσεων που περιλαμβάνονται στην ανάλυση, για όσες φυσικά μεταβλητές περιλαμβάνονται σε κάθε έρευνα, χωρίς να σημαίνει δηλαδή ότι όλες οι μεταβλητές περιλαμβάνονται σε όλες τις έρευνες.

Opinion Poll

Πανελλαδική έρευνα
ΒΑΡΟΜΕΤΡΟ
2-4/9/2019

Marc

Δημοσκόπηση για το "Πρώτο Θέμα"
Δημοσιεύτηκε 8/9/2019

MRB

1η μετεκλογική έρευνα & ΔΕΘ 2019
Παρουσιάστηκε στο Star (17/9/2019)

Metron Analysis

Πανελλαδική έρευνα κοινής γνώμης
9-10/9/2019
Παρουσιάστηκε στον Alpha (11/9/2019)

Pulse RC

Δημοσκόπηση για λογαριασμό του τηλεοπτικού σταθμού ΣΚΑΪ
17-18/9/2019
Παρουσιάστηκε στον ΣΚΑΪ (19/9/2019)

Opinion Poll

Πανελλαδική έρευνα
ΒΑΡΟΜΕΤΡΟ
8-11/10/2019

Ποιες έρευνες περιλαμβάνονται στην ανάλυση;

** Πατώντας πάνω στα στοιχεία κάθε δημοσκόπησης οδηγείστε στον σύνδεσμο (link) με την αναλυτική της παρουσίαση

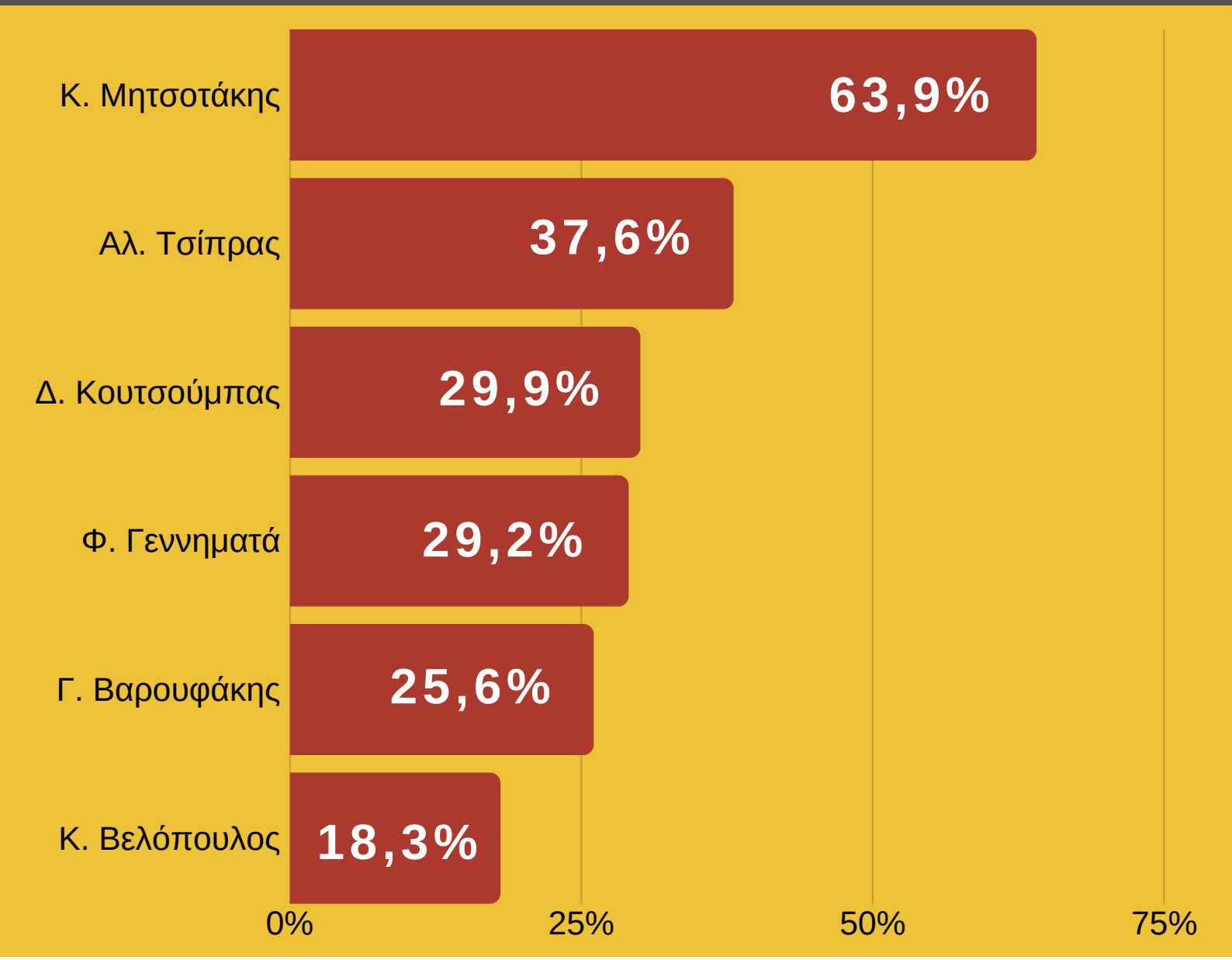

Δημοτικότητες πολιτικών αρχηγών

Οι δημοτικότητες των πολιτικών αρχηγών αποτελούν γενικά έναν **δείκτη με μικρή αξία**, πέραν του συνήθους δημοσιογραφικού ενδιαφέροντος που προκαλούν.

Παίρνοντας υπόψη τις δημοσιευμένες δημοσκοπήσεις, τα ποσοστά δημοτικότητας αναδεικνύουν πρώτο τον πρωθυπουργό Κ. Μητσοτάκη, τον οποίο ακολουθούν περίπου με τη σειρά της εκλογικής δύναμης των κομμάτων τους οι λοιποί πολιτικοί αρχηγοί (εξαίρεση ο Δ. Κουτσούμπας, ο οποίος εμφανίζεται ελαφρώς πιο δημοφιλής από τη Φ. Γεννηματά).

Υπενθυμίζεται ότι η θετική ή αρνητική γνώμη εκφράζεται από τους ερωτώμενους αυτοτελώς για κάθε πολιτικό αρχηγό, επομένως κάποιος ερωτώμενος μπορεί να απαντήσει θετικά για περισσότερους του ενός αρχηγούς.

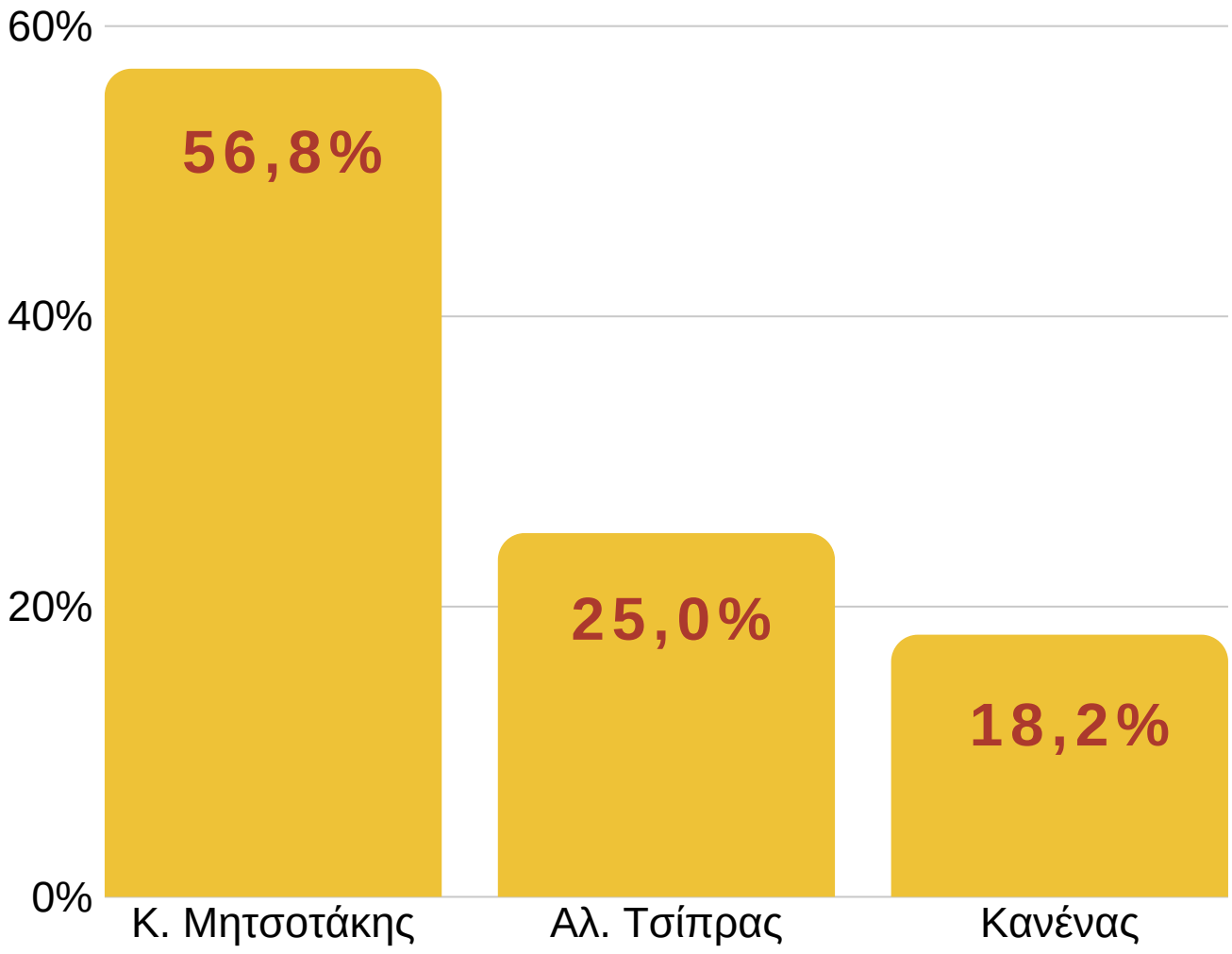

Καταλληλότερος Πρωθυπουργός

Άλλος ένας δείκτης - με **χαμηλή** ωστόσο **ευρετική αξία** - είναι αυτός του "καταλληλότερου πρωθυπουργού", στον οποίο, όπως είναι αναμενόμενο σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα μετά τις εκλογές, προηγείται ο εν ενεργεία πρωθυπουργός, Κ. Μητσοτάκης.

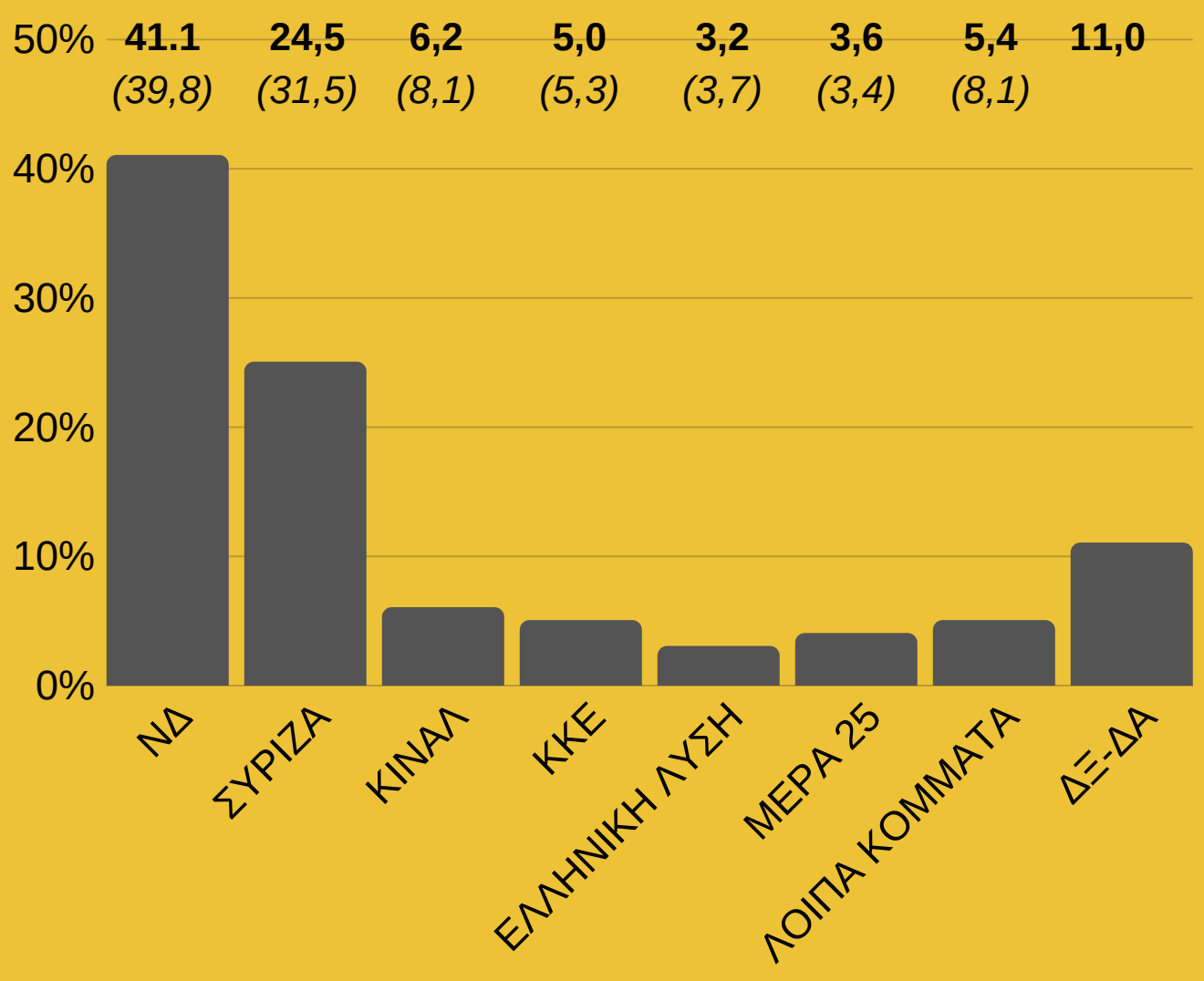

Πρόθεση ψήφου

Σε ό,τι αφορά τέλος το «σκληρό πυρήνα» των εκλογικών τάσεων, την πρόθεση ψήφου, την οποία – ειδικά σε αυτή την πρώτη ανάλυση – συγκρίνουμε με τα εκλογικά αποτελέσματα (τα αποτελέσματα των Β.Ε. 2019 εμφανίζονται στο γράφημα εντός παρενθέσεως), τα ευρήματα είναι επίσης αναμενόμενα και κοντά στα πρόσφατα αποτελέσματα.

Σημειώνεται ότι στις επόμενες αναλύσεις, η σύγκριση θα γίνεται με τα δεδομένα της ακριβώς προηγούμενης περιόδου.

Τάσεις - Συμπεράσματα

Όπως επισημάνθηκε και στην εισαγωγή, με δεδομένη την εγγύτητα στις εκλογές του Ιουλίου, από την ανάλυση των ευρημάτων των πρώτων μετεκλογικών δημοσκοπήσεων δεν θα περιμέναμε εντυπωσιακές ανατροπές στην εικόνα της εκλογικής δύναμης των κομμάτων μετά την 7η Ιουλίου.

Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι η ανάλυση αυτή δεν μας δίνει έναυσμα για κάποια χρήσιμα συμπεράσματα που είτε ενισχύουν παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν σε σχέση με το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών και των βουλευτικών εκλογών είτε εντοπίζουν τα θέματα που θα πρέπει να παρακολουθούμε στη συνέχεια.

Κάποια από τα συμπεράσματα αυτά είναι τα εξής :

1ον. Όπως είναι αναμενόμενο μετεκλογικά υπάρχει μία **γενικευμένη «περίοδος χάριτος»,** η οποία αφορά όλα τα κόμματα, ευνοεί δε κυρίως το κυβερνών κόμμα, στο πλαίσιο της μετεκλογικής ευφορίας, αφού οι πολίτες ακόμη ελπίζουν στην εκάστοτε νέα κυβέρνηση – ή έστω τηρούν απέναντί της μία **στάση αναμονής**. Το φαινόμενο αυτό ενισχύεται ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι οι λεγόμενες **«πρώτες 100 μέρες»** της κυβέρνησης Μητσοτάκη συνέπεσαν σε μεγάλο βαθμό με την περίοδο των θερινών **διακοπών,** κατά την οποία ούτως ή άλλως μειώνεται το ενδιαφέρον των πολιτών για τις πολιτικές εξελίξεις – πολλώ δε μάλλον όταν έχει προηγηθεί ένα εξάμηνο διαρκούς προεκλογικής περιόδου.

2ον. Σε συνάφεια προς την προηγούμενη παρατήρηση, παρά το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού η νέα κυβέρνηση επέδειξε **αποφασιστικότητα** ως προς την υλοποίηση πολιτικών και την εισαγωγή μέτρων που εύλογα θα ανέμενε κανείς να προκαλέσουν **κοινωνική αναταραχή** (όπως π.χ. ρυθμίσεις για τα Α.Ε.Ι. και το άσυλο, παρεμβάσεις στα εργασιακά, εξαγγελίες για τα τιμολόγια και την ιδιωτικοποίηση της Δ.Ε.Η. κ.λπ.), αυτό δεν φαίνεται να της έχει στοιχίσει προς το παρόν εκλογικά. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι όλα όσα συμβαίνουν από τις εκλογές και μετά δεν καταγράφονται στην πολιτική συνείδηση των ανθρώπων και ότι δεν θα εκφραστούν είτε σε

εκλογικό είτε σε κινηματικό επίπεδο ενδεχομένως όταν περάσει αυτή η «περίοδος χάριτος» που αναφέραμε.

3ον. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα στον ΣΥΡΙΖΑ, και οι μετεκλογικές δημοσκοπήσεις επιβεβαιώνουν την εικόνα που υπήρχε για την εκλογική του βάση και δυναμική μετά τις δύο εκλογικές αναμετρήσεις : Το ποσοστό του ΣΥΡΙΖΑ στις πρόσφατες ευρωεκλογές φαίνεται ότι είναι στην πραγματικότητα η σταθερή εκλογική του βάση, ο **πυρήνας της εκλογικής του δύναμης** που, ανεξαρτήτως της μεταβολής των συνθηκών, παραμένει πιστός στο κόμμα. Κι αυτός ο πυρήνας είναι κάθε άλλο παρά αριθμητικά αμελητέος. Αντίθετα, οι ψηφοφόροι πέραν αυτού του πυρήνα, που στήριξαν το κόμμα στις βουλευτικές εκλογές προκειμένου είτε να αποτρέψουν την άνοδο της ΝΔ στην κυβέρνηση είτε, τουλάχιστον, να μην φέρουν την ευθύνη οι ίδιοι για την εξέλιξη αυτή, είναι ένα εκλογικό σώμα που **δεν ταυτίζεται με τον ΣΥΡΙΖΑ,** όπως προκύπτει και από το σχετικά χαμηλό ποσοστό ψηφοφόρων του που δήλωσε ότι αισθάνεται κοντά σε αυτόν. Γι' αυτό και ένα μέρος των ψηφοφόρων αυτών μετά τις εκλογές φαίνεται να μετακινείται - **προσωρινά τουλάχιστον**- στη **«γκρίζα περιοχή» της αδιευκρίνιστης ψήφου.** Αυτό το τμήμα του εκλογικού σώματος περιμένει να κρίνει τον ΣΥΡΙΖΑ, όχι πια με βάση το κυβερνητικό παρελθόν του, που ολοκληρώθηκε, προς ώρας, στις 7 Ιουλίου, αλλά με βάση το αντιπολιτευτικό παρόν.

4ον. Τα **μικρότερα κόμματα** σε γενικές γραμμές διατηρούν σταθερά τα ποσοστά τους. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι, εκτός από όσα αναφέραμε για τον ΣΥΡΙΖΑ, **απώλειες** στην πρόθεση ψήφου σε σύγκριση με τις πρόσφατες εκλογές παρουσιάζει και το Κίνημα Αλλαγής**,** γεγονός που, πιθανότατα, συνδέεται με τις εκατέρωθεν πιέσεις που δέχεται ο συγκεκριμένος χώρος, αφ' ενός από τα «ανοίγματα» της Νέας Δημοκρατίας, κυρίως προς το περιβάλλον του Ευ. Βενιζέλου (βλ. υπουργοποίηση Μ. Χρυσοχοΐδη, Λ. Μενδώνη), και αφ' ετέρου από τον ΣΥΡΙΖΑ ο οποίος έχει θέσει ως στόχο τον μετασχηματισμό και τη διεύρυνσή του και προς δυνάμεις που προέρχονται από το χώρο της σοσιαλδημοκρατίας.

Η επόμενη μέρα

Οι εκλογές, οι προγραμματικές δηλώσεις της κυβέρνησης και η ΔΕΘ κλείνουν έναν κύκλο κατά τον οποίο η κυβέρνηση του Κ. Μητσοτάκη παρουσίασε το **σχέδιο,** καθώς και τις προτεραιότητές της για το επόμενο διάστημα. Μετά τη ΔΕΘ ανοίγει ο κύκλος της υλοποίησης, κατά τον οποίο οι προσδοκίες που έχουν δημιουργηθεί θα αναμετρηθούν με την οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα. Και εκεί το ερώτημα για τον Κ. Μητσοτάκη είναι διττό : αν και σε ποιο βαθμό θα καταφέρει να ικανοποιήσει τους ψηφοφόρους και υποστηρικτές του και, ταυτόχρονα, αν και σε ποιο βαθμό θα καταφέρει να αποτρέψει ή πάντως να αμβλύνει δυναμικές αντιδράσεις απέναντι στην κυβέρνησή του, όχι τόσο από τους πολιτικούς του αντιπάλους, όσο από φορείς της οργανωμένης κοινωνίας, όπως λ.χ. τα συνδικάτα ή το φοιτητικό κίνημα.

Την ίδια στιγμή, στο στρατόπεδο των κομμάτων της αντιπολίτευσης, το μεγάλο ερώτημα είναι κυρίως το κατά πόσο ο **ΣΥΡΙΖΑ** θα μπορέσει, μέσα από τη διαδικασία οργανωτικής, αλλά και πολιτικής **ανασυγκρότησής** του, την οποία έχει ξεκινήσει, να διατυπώσει δημόσια **έναν αξιακό, ιδεολογικό και προγραμματικό λόγο και δράση** ξεκάθαρο και ικανό να εμπνεύσει το μέρος εκείνο της εκλογικής του βάσης που δεν αισθάνεται ταύτιση με το κόμμα (τουλάχιστον προς το παρόν). Οι εκλογείς αυτοί - όπως και, ευρύτερα, η δυνητική εκλογική βάση του ΣΥΡΙΖΑ - θα τον κρίνουν, όπως είπαμε, ως αντιπολίτευση πλέον. Και σε αυτό το πεδίο ο ΣΥΡΙΖΑ καλείται να βρει νέες ισορροπίες, μεταξύ θεσμικής και κινηματικής παρουσίας, μεταξύ συναίνεσης, όπου υπάρχει, και της -ακόμα και έντονης - αντιπαράθεσης, όπου απαιτείται.

Την ίδια στιγμή προκλήσεις έχουν μπροστά τους και τα **μικρότερα αντιπολιτευόμενα κόμματα** : το **Κίνημα Αλλαγής** να ξεκαθαρίσει τις σχέσεις του και τις συμμαχίες του είτε προς τα δεξιά είτε προς τα αριστερά του, το **ΚΚΕ** και το **Μέρα25** να επιδείξουν ικανά αντιπολιτευτικά και κινηματικά χαρακτηριστικά και να καταφέρουν να αναπροσανατολίσουν την κριτική τους, που μέχρι πρότινος είχε πάρει

χαρακτήρα «αριστερού εμφυλίου» λόγω της παρουσίας του ΣΥΡΙΖΑ στην κυβέρνηση, τον οποίο πλέον θα συναντούν ενδεχομένως δίπλα τους σε σειρά από θέματα και, τέλος, η Ελληνική Λύση να διαφυλάξει έναν διακριτό ρόλο για τον εαυτό της απέναντι στη Νέα Δημοκρατία.

Η επόμενη μέρα περιλαμβάνει, όπως φαίνεται, μία σειρά από εξαιρετικά σοβαρά θέματα :

Το **προσφυγικό**, οι **σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας,** αλλά και η **αστάθεια στην ευρύτερη περιοχή,** αποτελούν παράγοντες που αυξάνουν, ως κάποιο βαθμό, την αβεβαιότητα των όποιων πολιτικών σχεδιασμών, ενώ δεν αποκλείεται να φέρουν το κυβερνών κόμμα απέναντι σε τμήματα της εκλογικής του βάσης.

Την ίδια στιγμή, η συζήτηση και ψήφιση του **προϋπολογισμού** του 2020, θα αποτελέσει την πρώτη εφ' όλης της ύλης αντιπαράθεση της κυβέρνησης και της αντιπολίτευσης. Η κυβέρνηση θα προσδιορίσει, σε μεγάλο βαθμό, ποιο μέρος των εξαγγελιών της θα εφαρμόσει, τουλάχιστον άμεσα, και άρα ποιες κοινωνικές και πολιτικές συμμαχίες προκρίνει. Για τον ΣΥΡΙΖΑ, ο προϋπολογισμός θα είναι μια πρώτης τάξεως ευκαιρία να παρουσιάσει πλήρως το είδος της αντιπολίτευσης που σκοπεύει να ασκήσει, ακόμα και τοποθετούμενος κριτικά απέναντι σε πλευρές της δικής του διακυβέρνησης των οποίων δεν είχε την «ιδιοκτησία», σε ένα ευνοϊκό για τον ίδιο πεδίο - την **«κοινωνική agenda».**

Στο τέλος αυτής της «επόμενης μέρας» που ξεκινάει τώρα, η στάση των κομμάτων σε όλα αυτά τα θέματα, θα έχει επιδράσει στις εκλογικές τάσεις, ενδεχομένως και σημαντικά.